

ШЫҢ

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЫ
БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР
ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЫ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ
СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1925 жылда
үндөзүлөттөгөн
1961 ч.
АПРЕЛЬ
23
ВОСКРЕСЕНЬЕ
№ 97 (4887).

Өптээ 2 көп.

Улуг театрга байырлыг хурал

Совет улус, бүгү депшилгелиги кижип төрөлгөн улуг
ойну—Владимир Ильич Лениннин төрттүнгөн хунун бай-
ырлалдыг демдегелер турар.

Коммунисттик партиянын улуг организацкчысы болгаш
баштыкчысы, совет куруенини үндөзлекчиси, бүгү деле-
гейини ажалчы чоннарынык аяк башкысы болгаш өн-
нүү В. И. Лениннин төрттүнгөн хунунден бээр 91 чыл
болган оюн холбаштыр Москва хоорайнын партия, совет
болгаш хей-нирти организацкларынын байырлыг хура-

лы ССР Эвилелинин Улуг театрыга апрель 22-де болган.
Коммунисттик партиянын болгаш совет чакытык улуг-
тукчулары президиумга көстүп келирге чыгылган олар-
нын динмитиг, үр-адыш чаксаакчыны-биле уткан.

СЭКП ТК-нын Президиум кежигүнү, СЭКП ТК-нын
секретары М. А. Суллов байырлыг хуралды ачыткан.
СЭКП-нин МХК-нын бирги секретары П. Н. Демичев
ол хуралга илеткел кылган.

(СЭТА).

ЛЕНИНИЗМ—БИСТИҢ УЕНИҢ ТУГУ

Владимир Ильич Лениннин төрттүнгөн хунунден бээр 91 чыл болган оюн холбаштыр
Москвага болган байырлыг хуралга эш П. Н. ДЕМИЧЕВИҢ илеткели

Эштер!
Владимир Ильич Лениннин төрттүнгөн хунунден бээр то-
ван бир чыл оюн Коммунисттик партия, Совет Эвилелинин
улустары, бүгү чурттарыны ажалчы чоннары Лениннизмни
бүгү делегейге төөгүтү тилелелериниң байдалында деп-
делген турар-дыр.

Ленинизм бистин уениң тугу апарган, херек кырында бот-
тук социализмниң чүүү болуп боттанган, бүгү кижип төрөлгөн-
нүн коммунисттик келер уениниң сүдөсү болуп турар.

Лениннин төрттүнгөн хунунден оюнун бүүдүзүндө бүгү деле-
гей совет улустун улуг чаагай чаа арес-маадырлыг чоруу-
нун херечиси болу берген.

Октаргайже кижиниң — совет кижиниң, Совет Социалис-
тик Республикаларын Эвилелиниң хамаатызыны баштайгы
ужуушкунуна бүгү делегей магадаашканын өөрүшкү-биле
байыр чедирип турар.

Бистин Төрөн чуртувустун кучү-шыдалы, социализм
нитиле болгаш куруе тургузунун атык күштери, совет
улустун маадырлыг чогаалдык күштери ол арес маадыр-
лыг чорукта илеретинген.

Ленинниң херөө, Ленинниң идеалары СССР-де коммунисттик
тургузушкунун калбарышканынын тилелелеринде, улус
демократизминин чурттарынын социализмниң чартыкчалары-
нын чедикшиктеринде, делегейниң коммунисттик болгаш
ажалчынык шимчөөшкениниң, национал-хосталгалыг демисел-
дин чүдүтүп калбарышканында тилелер турар.

Тайбың демократия болгаш социализм дээш ыдыктыг

тулуушкучке көдүрүп уениң ажалчы чоннарын өң калбак
массаларын Ленинниң идеалары сорук кирип турар.

Ленинниң идеаларыны амдыралчы болгаш тилелетирбес
чоруу чүдөл дөргө, куш-ажалдык кижилериниң үндөс
эрге-ажактары, амы уениң амдыралчы чутула негеделерин,
капитализмден социализмге болгаш коммунизмге революсту
илчирининиң төөгү талазы-биле эрежок чутулазы олар-
ның өн-не ханы болган долу илергейлер турарында болур.

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиясы, амы-дунма ком-
мунисттик болгаш ажалчы партиалар марксизм-ленинизмдин
улуг өрөдүни соксаал чок хөгжүдүп, амдыралда боттанды-
рып турар.

СЭКП-нин XX болган XXI съездилери, коммунисттик болгаш
ажалчы партиаларының төдөлөкчилериниң Чөвүдөл хурал-
дары Лениннизмдин хөгжүдөнгө улуг үе-чадалар болган.

Партиянын чаа программасы — бистин чуртувуска ком-
мунисттик нитилелди тургузуунын программасын хүдөөп
алыр СЭКП-нин ам болур XXII съездин коммунизмин теор-
иясына болгаш практикасына улуг салышканын кижир.

Ленинниң партиясына баштаган совет улус Ленинниң
тугуун ала-биле болуун келер үеинге уткүштүр бугарел-
дик чоруур.

«Ленинниң гений коммунистти бистин орувусту чыры-
дын, тайбыңнык болгаш бүгү кижип төрөлгөнүн аас-кежини
иниң күүрүдө бистини чаа-чаа арес-маадырлыг чоруктары
сорук кирип турар!»—деп, эш Н. С. Хрушев чутаалаан.

СССР-де коммунизм тургузушкунун калбарышканы — ленинизмниң боттанышканы

Эштер!
Ленинге баштаган большевик партианың удуртулазы-
биле социализм нитилелди тургузушкунун баштайгы эге-
дөр улуг алдар совет кижилерге таварышкан.

Ажылчынык, тараачынык, интеллигенциянык
маадырлык күжеришкениниң тунелди бистин чурту-
вуста социализм бүрүн болгаш ачингеге чедир тилген, Совет
Эвилели коммунизм тургузушкунун калбарышканын үе-
винчеге кирген, чыратыктыг келер үеже орукту бүгү улустар-
га айтып берип турар.

Этис сорулгалда — коммунисттик улам чокшулаанымы
тудун-на, бистин удузувустун, социализмниң бүгү чурттары-
нын улустарының тилелелди базым-биле бар чорууу кара-
чанын шын орукту айтып берген Ленинни генийни күжү
улам-на чыратылганчак, улам-на илергей көсүкү болуп бар
чыдар.

Социализм тургузушкунун маарыпай өң эгезинде-ле
бистин Төрөн чуртувустун экономикасынын чүтүлдүтү өздү-
дөсүн, өң эртеминиң болгаш культураның чектелешкини,
улус массаларының чагай байдалының чайгылыш чок
көдүрүшкүсүн Ленин генийиниң өңү-биле баш удур өттүр
көргөн.

Кижиниң билгилериниң мөңгөттүнгөн бүгү түнүн күш-
ажалдык кижилерге баран болуп кылдыр тургузарының
дугайын Ленин күзөп чораян.

Ленинни өттүр көрүшкүнн бистин хунериясте ам-
дыралда кайгамчык ылап тода болгаш бүрүн долзуу-биле бү-
дүп база боттанып турар.

Өң чыратылганчак херечиси—Совет Эвилелиниң поли-
тика, экономика, өртем-техника болгаш культура талазы-
биле улуг чагай депшилгези ол болур.

Кижиниң ажал-чорудулазынык бөгү адырларына бистин
кайгамчык чедикшиктериниң меделини бола бодунда
кижи өлүктү «Восток» дээр корабль-спутниктиң октаргай
делегемиче Черниң төөгүндө бир-ле дугаарың ужуушкуну
болур.

Черни догандыр октаргай ужуушкунун кылган баштай-
гы кижип—бистин ала-чуртувус, улуг Ленинни партиясы-
ның кежигүнү — Юрий Алексеевич Гагарин — болганы-биле
ол дугайын өң чоргарлаанышканы биле чутаалат турар бис.

Кижиниң октаргай баштайгы ужуушкуну—комму-
низмниң тургузуучулары болур эртемденерини, конструктор-
ларын, техниктерини, ажалчыларын, бүгү совет кижилер-
нин угаан-болушканы болгаш күш-ажалчынык улуг тилелел-
ге болуп турары-биле ол дугайын чоргарлаанышканы биле
чутаалат турар бис.

Октаргайже бир-ле дугаарында чогум-на хары совет кижилер
ханылап кирип четкенге черле таварытпа эвес-ле
богай.

Ол — бистин чуртувуста коммунисттик тургузушкунун
улуг чагай программаны амдыралга чедикшикниң бот-
тандырып турарынын, экономиканы болгаш эртемни, техни-
каны болгаш культураны хөгжүдөр дугайында, бистин улу-
зувустун чагай чоруунун дугайында партиянын соксаал
чок салгыш салышканынын дүрүм өңүрүн түнелди-дыр.

Кижип төрөлгөнүн өңүлү депшилгези чүдө социализм-
нин болгаш коммунизмин оруктарыга чедип алдынган ту-
руп болур.

Эртемни болгаш техниканың өң улуг чектелешкини-
нин үезинде чурттал турар бис, ол чектелешкини бола
бүдүрүлгенин комплексалык механизация болгаш автоматизация-
сына-биле, атомнуң энергиясы, синтетик материалдар-
ны ажалдаары-биле, радиоэлектрониканы болгаш телемехани-
каны калбак ажалдаары-биле холбалык болуп турар.

Эртемни болгаш техниканың эртен шиптирлиги хей адыр-
ларына бистин чуртувус делегейге бирги черин ам бистин
быкым-биле өлөтүр турар.

Эртемни боздот турган буржуа дужамыктардан социализм
ону хостар болгаш эртемни мурунуга кылгаар чок хөгжүдө-
ленин перспективалары ажалчы бээр деп, Ленинни мерген
угааның өстери кайгамчык улуг күш-биле бадкатынып
турар.

Индустриализацияны болгаш электрификацияны Ленинниң
политикасы чайгытын чокка боттандырганы бистин чурту-
вусту күчүлү индустриалдык чурт болдурган. Совет эрге-
чагырганың чылдарында улустун нити продукцияны 45
катап көвүдөн.

Европанын Англия, Франция болгаш Барынын Германия
ышкан ындыг улуг чурттары катай алдыра, өң хей үлөтү-
рү продукциянын Совет Эвилели амгы үеде бүдүрүп турар.

Совет кижилерин эрес-маадырлык күш-ажалчынык, эртем-
ни болгаш техниканы өң чаа чедикшиктерин калбаа-биле
ажылаанын тунелди СССР бола улустурде күш-ажал-
чынык бүдүрүшкүнүн денелерин талазы-биле Европа-
нын кол-кол капитализмни чурттары ашкан.

Техникти депшилге дээш демисел бистин чуртувуста өңү-
лүдүгү бүгү улусту болу берген, чогалдыкы индустри-
алдык улуг күш-биле алдындан хайныгып үнүп турар.
Ол дугайын, чижээлээрге, мындыг чурталдар чутаалап ту-
рар: чедикшик ийн чылдыны дүртүзүндө 4 миллион 600
мун чартыккы салалары болгаш чогалдыктарын негеп-
реткен, ол экономика талазы-биле ажып ийн миллион ал-
ды чүс мун рубль болган.

Эртемденер, ижеберлер болгаш техниктер-биле чегелеш-
тир техника талазы-биле өң-не нарын айтырыларын шип-
тирлөөрүн ажалчыларын кирип турары оңа болуп турар.

Совет эрге-чагырганың чылдарында ажалчы чоннарын
культура-техникти денелел хемчээл чөгү-биле өскөн.
Бир эвес хаанын Россияга ажалчыларын ортузунга
дээш болгаш хары оюн туржук ортумак эртемни беэни кижилер
чок турган бола, ам совет ажалчыларын 39 хууу
ортумак болган дээш эртемни болуп турар.

Ол чорук күш болгаш угаан ажалчынык арасында боттук
ылгалдары чедикшикни-биле ажалчы эртин турарының чор-
удулазын көрсүтүп турар.

Коммунизмниң материал-техникти баазаын тургузарының
орунда өң чутула үе-чада бола чедикшик чыл планын күөсүдери
болур.

Чедикшик оңаалгалары чүдө куөсеттинген эвес, хары
база ажып куөсеттинген турар деп медеттеринге ийн чылдык
түнелдери үндөсүн болуп турар.

Чедикшик планын өңүрүн улустун продукциянын бүдүрүп
үндүрүни ийн чылдык дүртүзүндө 17 хуу көвүдөдир кылдыр
көрүп турганы билингип богай, а херек кырында ол 22,1
хуу өскөн. Ол дөргө совет кижилерин улуг тилелгези-
дир!

Буржуа экономистериниң чигинишкенин турар-даа, Совет
Эвилелинде хөгжүдөнгө бедик темпери хемээр арт-
тышкан.

Сөөлү чедикшик тургузууда Совет Эвилелинде
үлөтүрүп бүдүрүлгенин негедө өздөсүн чылда ортумак-
биле 11,1 хуу, ийнчаарга АКШ-ка — чүдө 2,5 хуу болган.
Ол дөргө, совет улустун американындан 4—5 катап дүргөн
хөгжүп турар дээш өңүр.

Чедикшик үнүк чылдында совет кижилер улуг чогал-
дыккы көдүрүшкүн-биле ажалдап турар.

Анда чойынганчак хереч — 1961 чылдын бирги квар-
талынын планын ажып куөсеткен болур-дыр. Ол үезин
дүртүзүндө СССР-де улустун нити продукция бүдүрүп
үндүрeri 102,5 хуу күөсүтинген. Эртен чылдын бирги
кварталы-биле денелерге, үлөтүрүп продукциянын бүдүрүп
үндүрeri барык 9 хуу өскөн.

Экономиканы чедикшиктер талазы-биле, ылаңгыл сөөлү
айларда СССР-де канын Американың Каттышкан Штаттарында
бүдүрүп турарынык мича имени экидирин турарына
боттарының дүртүзүндө АКШ-тың удуртукчу бөдүктери
чажырып шыдавайн турарлар.

Бистин экономикасы, бүдүрүлгенин калбарган үндөсүн
дагын бүдүрүшкүнүн дүрүм өңүрүн өңүрүн, шыңгыт, эр-
темге үндөсүн план өңүрүн хөгжүтүшкан, шудуртуу-
биле буржуааран бар чылдырына бүгү совет кижилер өөрүп
турарлар.

Баш-ла чыл болгаш Совет Эвилели улустун талазы-биле
делегейге бирги курте алар, ийнчаарга 1970 чыл үезинде
чонун кижип бүрүзүгө оңаалгы продукция бүдүрүлгенин
талазы-биле база өң-не сайыраңгай капитализмни чурттары
эрттер.

Совет экономиканы хөгжүдүрүни планларын ажалдап кы-
лырда марксизм-ленинни теориянын кол чүдүдери бистин
партиянык кезде барымдалал келген. Коммунизмни мате-
риал-техникти баазаын тургузары дээш демисел шиптир-
лик үе-чадамчык кирип турар амгы үеде, улус ажал-ажы-
лыңы бүгү адырларыны хөгжүдүрүшкөн эртем талазы-биле үн-
дөсүлгө көөрү улам оңа чутула.

Чедикшикниң коммунисттик тургузушкунга СЭКП ТК-ның
январь Пленумунуң доктаалы, ол Пленумга болгаш кезде
ажып-ажып муракчыларын зооналар айымы-биле чөвүдөл
хуралдарына Никита Сергеевич Хрущевтиң чутаалары шыг-
гараның ажур-дузалык болуп турар.

Пленумунуң бүгү ажылы бола удуртулганы Ленинниң стили-
ниң кайгамчыктыг үлгери болган, ол чүд дөргө, ажал-де-
ректи чогалдык өңү-биле көөрү, бүгү талазы болгаш инди-
кативтиң болуру, партияны принциплалдык, массалар-биле
харылзаа, оларны дуржулазын өренири болгаш түндөп
көөрү болур.

Январь Пленум чедикшикниң чедикшиктерини дем-
делешканы, өң-биле калы кезде ажал-ажылы улуг чет-
пестери илереди, кезде ажал-ажылы улам дүргөн-биле
хөгжүдүп болурун эрежок чутулазын болгаш боттук эрге-

лым үндөсүн, ол сорулганы шиптирлөөрүн дайынчы
программаны айтыткан.

ТК-ның сентябрь Пленумунуң соонда бистин кезде ажал-
ажылымыс улуг чедикшиктериниң чедик алга дөргөн бил-
дингип богай: тарылга шөдү 46 миллион гектарга көвүдөн,
тараз бүдүрeri 3 миллиард пудка өскөн, этти, сүттү, карто-
фельди, ногаалары болгаш кезде ажал-ажылы өске-даа
продуктуларын бүдүрeri база хейү-биле көвүдөн.

Иччылда-даа социализм улустун дүргөн хөгжүдөнгөн-
дө, база чонун өзүп турар хегелелинде кезде ажал-ажылы
ам-даа хөгжүдүп турар.

Аар индустрия улус ажал-ажылының кол адыры болур,
ону мурадур хөгжүдери мөөн соңгоар-даа бистин партияны
чыгыне шүтүмү болуп артар дөргөн ажи билдингип.

Өң-биле кады, улус ажал-ажылының бүгү адырлары бедик
темплер-биле хөгжүп, социализм экономиканы нити
укуктел чок көдүрүшкүнү хандыртыган турарын парти-
яны туруштук чедип ал турар.

Бистин чуртувус күчүлү индустриалды болгаш тилелетир-
бес камгаладык амгы үеде, оларга когарал бөдүрүбэй тур-
ган, чонун өзүп турар хегелелин долу хандыр сорулга-
биле улам хей акша-херегини кезде ажал-ажылы болгаш
чык улустун хөгжүдөргө берип болур.

Социализм бүдүрүлгенин өске-даа адырларындазы-биле
бир демей, кезде ажал-ажылы хөгжүдүрүни өң чутула не-
геделин бола материалдык соңууралды Ленинни принципни
чайгылыш чөгү-биле салгыры, күш-ажалга материал болгаш
мораль талазы-биле ийн беринишкенин шын дүүштү-
рери болур.

«Кижип бүрүзүндө шыдаар хирези-биле, кижип бүрүзүгө
кылган хирези-биле» деп социализмни принцип бодунун күш-
тү болуп чоруун коммунисттик тургузушкунун калбарыш-
канынын үезинде артырып турар.

Ол дөргө нитилел бүдүрүлгенин көдүрүлгени күчүлү
бырамы, күрүенин эрге-ажылының дугайында салгы салы-
шыкынын өзүтүндө ажалчы чоннарын кижилериниң, күш-
ажалды амдыралдын бирги хегелелин кылдыр көөрүн
чачтыларын кижилерге өрөдүн чачтыларынын чеп-
сө болур.

Материалдык соңууралдын ролун бедирвис мөөн соң-
гоар-даа эрежок чутула, иччылдак оң-биле кады күш-
ажалды коммунисттик өңү-биле көөрүге чонун кижилетти-
шкан, моральдык деткимче болуп чүдүлери улам иденейлиг
кабарык болгаш идея-политиктиң ажалы күштелдирер херек-
тер болур.

Январь Пленумунуң шиптирлөөрүн амдыралга боттандыр-
ар талазы-биле организацкы ажалды партия калбаа-биле
нептерди берген.

Кезде ажал-ажылы болгаш оңу техника база химикаттар-
биле хандыр улуг улустун мындыг адырларына капи-
тал салышынар көвүдөп турар.

Кезде ажал-ажылы бүдүрүлгенин электржедер талазы-биле
ажылар улуг хемчөөлдө калбарып турар.

Хей күш үнү чорудулазын механикастарына, кезде
суттарынык культураны бедирвис хогарайлары кездеге
дузалдык күштелип турар.

Кезде ажал-ажылы министрлөөрү өң организацкы чору-
тук боттандырып турар, ол бола кезде ажал-ажылы орта-
нарын эртемни болгаш муракчы дуржулганы чедикши-
кени бүдүрүлгө негедер талазы-биле төп черлер болду-
р сорулгалың.

Кезде ажал-ажылы продуктуларын белеткээринин чаа систе-
мазы, а ол ышкан машиналарын, минералдык чедикши-
дөлгө болгаш материал-техникти өске-даа чекстерини
колхозтарга болгаш совхозтарга садарынын чаа чурумун чор-
дуу турар.

Организацкы ол чаа хевирлер колхоз-совхоз бүдүрүлгенин
артык күштерин улам долу ажалдаар, кезде ажал-ажылы
мөргөшлэдир удуртук, бүдүрүлгени эргелен башкаларына
г массаларыны улам-на калбак болгаш шуут киржилизин
хандырар арганы бээр.

Ленинниң чажыларын чайгылыш чок куөсеттишкан, кадрларын
кижилеринге партия оңаа кичээлгени салып турар.
Партия бола массалар-биле ажалдап билер, массалардан
өөренир чорукту кадрлардан неген турар.

Теоретикти болгаш политикти белеткел-биле чегелеш-
тир, бүгү категориаларын удуртукчулары ажалдап турар
адырлары, чаа техниканы болгаш технологияны, муракчы
дуржулганы ажи билер журурут. Чүдө билер эвес, зар-
ын бүгү-ле депшилгелин чүдүлери улус ажал-ажылына
чүтүлдүтү негедер журурут.

Чер-черин муракчы дуржулазын, массаларын ботта-
рынын чогалдык чоруун өренириге болгаш түндөп көөрүн
партия кайы хире улуг кичээлгени салып турары
билдингип богай.

Совет эрге-чагырганын баштайгы чылдарында-ла Владимир
Ильич Ленин мынча деп чутаалаан: «Практикти дуржулгага
улам хей ажал чүдүлөр болган ону улам хей өренир чорук
чутула. Чер-черин ажалын өң бичин-да бол хемчөөлге
үлгериң кылдыр тургузуптарга, күрүенин төп чериниң
ажалынын хей-хей адырларына бодарга, күрүне талазы-
биле артык чутула ажур-дузалык байдалдар-да тургулаар».
(Чогаалдары, т. 32, арын 333).

Ол Ленинни чажыды үргүзүлгө, хөгжүтүшкан, бистин
партияны Топ Комитети, Никита Сергеевич Хрушев бо-
лу массаларын дуржулазын бүгү талазы өренил болгаш
түндөп көөрү турар. Улустун индустриализм-биле төрттү-
нгөн чаа болушканынын амдыралын хандыр билер чор-
рук коммунисттик тургузушкуну чаа-чаа улуг айтырла-
зын тургузар болгаш шиптирлөөр арганы партияга берип
турар.

Эртемни болгаш муракчы дуржулганы чедикшиктерин
кезде ажал-ажылы бүдүрүлгенин негедеринин херөө парти-
яны күрүенин чутула херезин денелелин көдүрүп турар.
«Муракчыларын дуржулазын — бүтүлгени өлдөк бай-
лаа болдуар!» — деп лоаун-биле шимчөөшкни алдындан бү-
гү улусту болуп бар чыдар.

Боттарынын күш-ажалы-биле үе-шакты муракчы, шыга-
рангай чедикшиктерин чедип ал турар кижилерни бисте
кичээлге-биле бүргөп турар.

ТК-нын январь Пленумунуң шиптирлөөрүн, Пленумга бол-
ган Никита Сергеевич Хрушев ажалына киришкен зооналар

айынын чөвүдөл хуралдарына ажал-чажыт чок ажал-ишти
чутаалазында кезде ажал-ажылы ажалдыкчыларына чаа
күштерин болгаш энергияны берген.

Пленумун шиптирлөөрүне совет кижилер херек кырында
ажып-ижи-биле харылап турар.

Чыл бүгү тараз салып алдырын 4 миллиард 200 миллион
пуд; этти — 13 миллион тонна, сүттү — 50 миллион тонна
чедир; кукурузаны миллион пудтан эвөөн эвес таразын
ажал алыр; өң чокку чылдарда сес миллион гектар кур
болган куруккан черлерин шиптедип алып төлдө, кезде
ажып-ажылы продуктуларын бүдүрeri дымка көвүдөдир дээш
демисел бүгү чуртта калбарган.

Коммунисттик партияны бүгү ажал-чорудулазы совет кижилер
чагай амдыралына болгаш аас-кежинге бараан
болдулар.

Бистин материалдык аргаларынык өскөн хире-чегези-
биле улустун чагай амдырал байдалын соксаал чокка дол-
ур хандырарынын сорулгаларын партия улам чүтүлдү-
биле ийн үндүрүп турар.

Коммунисттик тургузушкунун, бистин партиянык поли-
тикамы

ПАРТИЙНИ АМЫДЫРАЛ Организациакчы ажилдың түннелдери

СЭКП ТК-ның январь Пленумунун көзде ажил-агыйны жөүгүдөргүдөй тегүдүгү шийтирилери күүсөдир дээш, «Сут-Хал» совхозун салгыларында партия эге организациакчылар совхоз бұдүрүгөзиге партияни удуртулганы сөөүгү үдө алыон экилтиген.

Нитинини малынчы кыштагаалашкынын организациакчы чорудуп, оон чаш төлүн бурун камгалап алдырып хандырар сорулга-биле партия организациакчылары боттарынык бюро кижигинерин, партия, советтин, профсоюзиле болгаш комсомолдоу активчилерин малчиннарын кыштагаларыга, фермаларга тус-тус хуваап быжылган. Кышка үдө мал чекенирин план баугаар камсыз чарыктарын хайгаарга тускы комитеттерди, кышталарга сизген, савап чедирер бригадалар доктаамал амылдап турган.

Кыштагалашкынын байдалынчтайында мал амылдынык бригадаларын, салгыр эргелекчилерини икедөөдөрин парторгдорларга, коммунистерини нити хурадаларына дыкпал, четкестерини хайгалар талазы-биле тодаргай кемчегерин ап келгенинчү түннелде, эртен чыга дөдөөгөре бо чылын нитинини малынчы баш салынчы хорамчызы өвөөш болган. Сөөүгү хунагер чедир совхозтун салгыларында оолдан 156 инвентиз баыдалары бүртү адынган, төрөөн 8033 койдан 7964 хураган, 2334 өшкүдөн 2309 анай менди дөрүтүп турар.

Эт, сүт бұдүрерин көвүдери дөш малчиннар, салгылар ортузунга калбарган социалистик чарыкшы партия организациакчы то-

даргай удуртуп, оон түннелдерини салгылар, фермалар зайы-биле чорудуп келгенинчү чаш тургустунган совхозтун коллективни бирги кварталда күүрөгө 806 центнер ээкти саткан азы квартал планын 200 хуу, а сүттүнү—113 хуу күүседирин чедип алган.

Мурнуна Сут-Хал районун колхозтарынн муракчы малчиннары, салгылары болгаш бүтү колхозчулары ам чаш совхоз амыдыралдыче шилчөөш, боттарынык политиктиг болгаш күш-ажылыч идеянык улам-на белиткенер, оларнык арасында совхоз бұдүрүгөзигини муракчыларынык саны сөөүгү үдө улам-на көвүдөн турар. Чижээ, № 2 ферманык хойжуу эш Адар-оол бо чылын чүс төртүр койга онаштыр 170 хураганы өсүрерин хулазген, бо хунагерге чедир оолдан 250 хонунч чаш төлүн ол бүртү камгалап алган. № 4 фермадан хойжу эш О. Доржу төрөөн 280 хонундан 305, азы 25 хураганын артыкка камгалап алган. № 3 фермада эш Керим-оол төрөөн 168 хонунч хураганын база-ла менди өсүртүп турар. № 1 фермада салгыч, область Советинини депутаты эш О. Н. Дадым бирги кварталда эрт-күр-сүктүрүп утланышыкынчы икек бүртүгөдөн ортума-биле 154 кг, азы эртен чылын бо үеинге дөдөөгө инвентизне 31 кг хой сүттү саткан. Мал чекенин үеингиз културасы—кукуруза шөлдөрине эдек сөөртүп төгөр амыды тракторист эш М. Доржу чедипшикинчү чорудуп, амыл нормалын үргүтүчү 130—150 хуу чедир күүседип келген.

Совхозтун эр, хөдөөжөн амыл-ишчилери чөш амылын бүтү талазы-биле жөүгүдөргү улам-на күженишикинчү амылдап турарлар. Амы үдө совхоз бүтү култураларнык үрөшинерин арылгап белеткөөн, ам оларын хораннап, хунаге чыгыктылар кемчеглерин боттадырып чорудуп турар. Механизаторлар бо чылын септесе чогуур 34 тракторларын, 25 трактор андаманынын, 28 сеялаларын, 4 культиваторларын дөш өскө-даа чөпсөк-хөрек-сөкөдөрин бүртү септеш алган.

Совхозтун 4 салгыларында таракчалар шык багырышыкынчы чедипшикинчү чорудуп келген болгаш эрте таракыр култураларын үрөшинерин ам чаштары эгелер берген. Олар совхозтун ховуларын да сугарыла бугаларнык аштагалдычыне улуг күженишикинчү база салгып турарлар.

Сут-Хал совхозтун амылчылары болгаш албан-хакчылары партия организациакчыларынык удуртулагы-биле бирги кварталда чедип алган үстүндө чамык көргүзүлгөрин быжылгаштыган, чеди чылын үшкү чылынча болгаш алган социалистик хулазгелерин чедипшикинчү күсөдирине бүртү шийтирилген.

Нитинини малынчы баш салын, оон чаш төлүн бурун камгалап, чамык таргалынык амылчыларын эки кыска хуусада бөдик агротехниктер негедөөлөр баугаар чорутканы, чөш амылын бөдик дөшүдүн өсүртүр чедип албашына, партиянык XIII съездинини төлөпиги учражар дөш, сүт-хөчүдөр бо хунагерде улам-на хайнышыкынчы амылдап турарлар.

К. ШУЛУУ.

ТАРЫЛГАНЫ ЭГЕЗИНДЕН-НЕ БЕДИК ТЕМПИЛЕР-БИЛЕ!

★ ★
Оларга
дөңнежичер

Дүвүрү; ховузуна амылдап турар анык механизатор, номсомолчу Донган Бопла база-ла муракчыларнык одуруунда. Хун бүртү даалганын ол үргүлчү 200 хуу күүседип турар. Нолхоз баштары эр анык механизаторун эки амылын көргөш, оон адын районун Хундуул салгыларына кирирген.

Гаргариничи чедипшикинчи бисти улам сорук кирирген, мөөн сонгаар үш норманы күүседип мен — деп эш Бопла чугаалап турар.

Чурукта: Донган Бопла.

Чөөн-Хемчик районда «Октябрь 30 чылы» колхозтун трактор-хөв бригаданынын Ан-Шатта заводунун кемингуну, тракторист Ондар Байыр болуун эки тракторист Куулар Седип-оол-биле элчилик амылдап турар. Оларнын кайсы-даа комсомолчулар.

Ондар Байыр чүгө бо чылын трактористеп эгелзөн болза-даа, амылга кызымаан көргүзүп, хунде 150—170 га черни лушенилеп турар. Оон амылдап кылган черини шынары эки.

Чурукта: Ондар Байыр.

ВЕШ ХОВУКТА

Улуг-Хем районунч Жанов аты кулхозунун таракчалары чамы хөвү амылынча хынамчалык белеткенеш, кирипкен. Хөвү амылынч баштайгы беш хонунда 300 гектар черни андарын, амылдап кылган. Күр чөш андарылазынын улуг нормалын трактористер С. Демүр-оол 140, Т. Ушлан — 120, Е. Дамды-оол — 115 хуу күүседип, социалистик чарыктын муракчы болуу үдө чоруп турарлар.

Шык базырышыкынча амылдап турар механизаторлар Ч. Май-оол, Т. Сентайыр олар беш ховукта 400 гектар черини шыгын базырган. Колхозчу таракчалар чамы хөвү амылын кыска хуусада бөдик агро-техниктиг байдалга эрттирер дөш, бөдик хулазгени алганнар.

О. КЕНДЕН.

Ногаа бригадасы

Чөөн-Хемчик районунч Ленин аты кулхозу бо чылын 123 га картофельди, 4 га чыгын жоога култураларын олуртуу-биле ногаа бригаданын четчелен тургускан. Ам үдө бригаданын кемингунери ногааларын олуртууга белеткеди чорудуп турар.

Бригада план баугаар 3800 тонна өдөкти шөлдөргө төккөн. 4 га черинч кажазын түдүп эгелзөн. Помидорунч үрөшини 10 хааржактарга тус-тус багыналарда өсүртүп турар. Эштер Кажыт, Хин, Хаваш-оол, Ламжаа оларын өсүртүп турар үрөшинери 30—35 сантиметр чедип турар.

М. ЧИМБИИ.

Бедик дүжүт дээш демиселде

Чеди чылын үшкү чылынчы күш-ажылыч чамы, көдө амыл-агыйнык келген-ле чууну ап турарлар. Ырак черлерде үшкү, дөрткү бригадаларнык амыл-ишчилери чурттаар кылдыр бригада бүртүндө үш-үш вагончиктерини тургускан, оларын бирөөсинде-ле чөш хайныдырар кунчалык, столовалык улуг вагончиктер база бар. Азы-чөш хандырылганы эки, бо талазы-биле хонудаар чөшвөсч чөк деп механизаторлар чугаалап турар. Шыназыла кылды-даа.

Ховуун амыл-ишчилери чамы амылдарже улуг күш сорук-биле кирипкен. Кижилерини кызып амылдап турары азжок, олар улуг нормалын ажыр күүседип турарлар. Бистер амылдап кылза чогуур хемчөлдиг шөлдөри амыттыгын хуусада үдүрөдип, шыгын базырып, кириптер, чамы андарылганы дооска, доран-на чамы тарып кириптер бис, ол амыл агаар-бөйдүстү байдалында хамаарыштыр апрелдин сөөүгү оон хонунда эгелер бөз — деп, агроном эш Г. Доржов чугаалап турар.

Тараа амылын жөүгүдери күрөгө, чоңга болгаш малдын продуктулуун, баш салын көвүдөргө улуг учур-дуалык. Кызыл партизанчык СЭКП ТК-ның январь Пленумунун шийтирилери амылдырага боттаандыр дөш күженишикинчү амылдап турар. Совхозтун нити таргалынык шөлү 18 муң 700 гектар чедип калбар, ол болза эртен чылынча чеди муң гектар хөвү болур. Мону чедип аларынч аргалары бар.

Совхозта бирөөн-ле чүс алы күнчүт «С-100» деп ийи трактору са-навакка беэин 76 тракторлар бар, техника-биле чөшөргөнгөн шак шыгын амыл-агыч чамы таргалыны чогуу хуусаамды, бөдик агротехниктиг дөшөчө чугаажок эрттирер деп чөшө бұдүрөдиги.

Совхоз сөрттү үрөшинер-биле хандырышып алган. Кызыл-тастын эрте бөжар «Скала» деп сөртүн бирги бригада 345 гектарга чамы тарып. Кызыл-тастын «Альбион-3700» деп сөртүн бирги, ийги, дөрткү, бөшкү бригадалар, «Мальтрум-553» деп сөртүн үшкү бригада тарып. Кол култура—кызыл-тастын бөдик дөшүдүн чеди амыл үрөшинден база кол хамааржыр. Үрөшинер чажар шынарына чедир арылгагына, лабораторияга хундаарга оларын үнүчөл шынары эки болган. Совхоз бо чылын кызыл-тасты 6500 гектарга тарып. Мөөн эки дөшүдүн өсүртөр дөш механизаторларын кылды амыл көвүдөн, харымсалганы улгаткан. Олар ам удаас агропорттарын холга алган турар. Чүгө кызыл-тасты эвөс, а көдө амыл-агыйнык бүтү-ле култураларынч эки дөшүдү дөш көдөнгөч амыл-ишчилерин демиселинчиди.

Малга быжык чөш сууруу тургузынык кол айтыры— мал чөш култураларын таргалыны калбарыныче база улуг кичөөгөй салдырган. Совхоз бо чылын чамы чылы үдө сизини 1279 гектарын, хөвү амыл-буу плакаттарын дөшөчө аскан. Бирги, ийги, бөшкү бригадаларда чунар байчынар хунчү-не

бөшө—изиг, соок сүт-биле хандырылган. Механизаторлар амылдап келген-ле чууну ап турарлар. Ырак черлерде үшкү, дөрткү бригадаларнык амыл-ишчилери чурттаар кылдыр бригада бүртүндө үш-үш вагончиктерини тургускан, оларын бирөөсинде-ле чөш хайныдырар кунчалык, столовалык улуг вагончиктер база бар. Азы-чөш хандырылганы эки, бо талазы-биле хонудаар чөшвөсч чөк деп механизаторлар чугаалап турар. Шыназыла кылды-даа.

Ховуун амыл-ишчилери чамы амылдарже улуг күш сорук-биле кирипкен. Кижилерини кызып амылдап турары азжок, олар улуг нормалын ажыр күүседип турарлар. Бистер амылдап кылза чогуур хемчөлдиг шөлдөри амыттыгын хуусада үдүрөдип, шыгын базырып, кириптер, чамы андарылганы дооска, доран-на чамы тарып кириптер бис, ол амыл агаар-бөйдүстү байдалында хамаарыштыр апрелдин сөөүгү оон хонунда эгелер бөз — деп, агроном эш Г. Доржов чугаалап турар.

Тараа амылын жөүгүдери күрөгө, чоңга болгаш малдын продуктулуун, баш салын көвүдөргө улуг учур-дуалык. Кызыл партизанчык СЭКП ТК-ның январь Пленумунун шийтирилери амылдырага боттаандыр дөш күженишикинчү амылдап турар. Совхозтун нити таргалынык шөлү 18 муң 700 гектар чедип калбар, ол болза эртен чылынча чеди муң гектар хөвү болур. Мону чедип аларынч аргалары бар.

Совхозта бирөөн-ле чүс алы күнчүт «С-100» деп ийи трактору са-навакка беэин 76 тракторлар бар, техника-биле чөшөргөнгөн шак шыгын амыл-агыч чамы таргалыны чогуу хуусаамды, бөдик агротехниктиг дөшөчө чугаажок эрттирер деп чөшө бұдүрөдиги.

Совхоз сөрттү үрөшинер-биле хандырышып алган. Кызыл-тастын эрте бөжар «Скала» деп сөртүн бирги бригада 345 гектарга чамы тарып. Кызыл-тастын «Альбион-3700» деп сөртүн бирги, ийги, дөрткү, бөшкү бригадалар, «Мальтрум-553» деп сөртүн үшкү бригада тарып. Кол култура—кызыл-тастын бөдик дөшүдүн чеди амыл үрөшинден база кол хамааржыр. Үрөшинер чажар шынарына чедир арылгагына, лабораторияга хундаарга оларын үнүчөл шынары эки болган. Совхоз бо чылын кызыл-тасты 6500 гектарга тарып. Мөөн эки дөшүдүн өсүртөр дөш механизаторларын кылды амыл көвүдөн, харымсалганы улгаткан. Олар ам удаас агропорттарын холга алган турар. Чүгө кызыл-тасты эвөс, а көдө амыл-агыйнык бүтү-ле култураларынч эки дөшүдү дөш көдөнгөч амыл-ишчилерин демиселинчиди.

Малга быжык чөш сууруу тургузынык кол айтыры— мал чөш култураларын таргалыны калбарыныче база улуг кичөөгөй салдырган. Совхоз бо чылын чамы чылы үдө сизини 1279 гектарын, хөвү амыл-буу плакаттарын дөшөчө аскан. Бирги, ийги, бөшкү бригадаларда чунар байчынар хунчү-не

биле холуштур 574, анык сулазын 1268 гектарын тарырынга бө-лен. Мал чөш култураларын тарыры шөлдөригиз култураларына болгаш өскө-даа култураларына-биле бир дөмөй үдүрөдиринече база салгып салдырган.

Ногаа, багыч култураларын таргалыныга белеткек багай эвөс. Хамыктык мурнуна бо култураларын үрөшинери четчир. Оон шөлдө өдөк төктүнгөн. Ногаажылар бо чылын 10 гектар огуртаны, 25 гектар арбузду, 8 гектар капустаны, 1 гектар морковту, 0,5 гектар свёканы болгаш оон-даа өскөлө-ни тарып олуртуп. Парник амыл-агыйнында ногаа рассадаларын өсүртүп турар. Оон эргелекчи эш Отованыч чугаалап турарында ап көр-гө, эрте бөжар калустанын рассадаларын өсүртүп эгелзөн, а орай бөжар калустанын үрөшини ам парниктерде тарып олуртуп турар. Шил-деттинге 800 рамаларык 3 парниктерде эрте бөжар калустанын олуртуп үрөшинерин өсүртүп турар. Рама бүртүгүнч аадада 350-400 дөш үштөр бар. Ногаажылар орай бөжар калустанын үрөшини 109 рамалык 26 парниктерде рассадалар кылдыр өсүртүп эгелзөн. Оон агында чөш кырында элзөн каш парниктер рассадаларын база доран немей өсүртүп эгелзөр деп турар.

Чамы таргалыны кыска хуусада, бөдик агротехниктиг дөшөчө эрттирген турары совхозтун директиванын, партия организациакчынык, көдө амыл-агыйнык тускай эртемчилерини болгаш хөй активтин амылын кайгы кире ботту организациакчында болгаш тоду удуртканында хамааржыр. Бир эвөс чамы хөвү амылдарын оперативтик организациакчында бөдик агротехниктиг дөшөчө чугаажок эрттирер деп чөшө бұдүрөдиги.

Совхоз сөрттү үрөшинер-биле хандырышып алган. Кызыл-тастын эрте бөжар «Скала» деп сөртүн бирги бригада 345 гектарга чамы тарып. Кызыл-тастын «Альбион-3700» деп сөртүн бирги, ийги, дөрткү, бөшкү бригадалар, «Мальтрум-553» деп сөртүн үшкү бригада тарып. Кол култура—кызыл-тастын бөдик дөшүдүн чеди амыл үрөшинден база кол хамааржыр. Үрөшинер чажар шынарына чедир арылгагына, лабораторияга хундаарга оларын үнүчөл шынары эки болган. Совхоз бо чылын кызыл-тасты 6500 гектарга тарып. Мөөн эки дөшүдүн өсүртөр дөш механизаторларын кылды амыл көвүдөн, харымсалганы улгаткан. Олар ам удаас агропорттарын холга алган турар. Чүгө кызыл-тасты эвөс, а көдө амыл-агыйнык бүтү-ле култураларынч эки дөшүдү дөш көдөнгөч амыл-ишчилерин демиселинчиди.

Малга быжык чөш сууруу тургузынык кол айтыры— мал чөш култураларын таргалыны калбарыныче база улуг кичөөгөй салдырган. Совхоз бо чылын чамы чылы үдө сизини 1279 гектарын, хөвү амыл-буу плакаттарын дөшөчө аскан. Бирги, ийги, бөшкү бригадаларда чунар байчынар хунчү-не

биле холуштур 574, анык сулазын 1268 гектарын тарырынга бө-лен. Мал чөш култураларын тарыры шөлдөригиз култураларына болгаш өскө-даа култураларына-биле бир дөмөй үдүрөдиринече база салгып салдырган.

Ногаа, багыч култураларын таргалыныга белеткек багай эвөс. Хамыктык мурнуна бо култураларын үрөшинери четчир. Оон шөлдө өдөк төктүнгөн. Ногаажылар бо чылын 10 гектар огуртаны, 25 гектар арбузду, 8 гектар капустаны, 1 гектар морковту, 0,5 гектар свёканы болгаш оон-даа өскөлө-ни тарып олуртуп. Парник амыл-агыйнында ногаа рассадаларын өсүртүп турар. Оон эргелекчи эш Отованыч чугаалап турарында ап көр-гө, эрте бөжар калустанын рассадаларын өсүртүп эгелзөн, а орай бөжар калустанын үрөшини ам парниктерде тарып олуртуп турар. Шил-деттинге 800 рамаларык 3 парниктерде эрте бөжар калустанын олуртуп үрөшинерин өсүртүп турар. Рама бүртүгүнч аадада 350-400 дөш үштөр бар. Ногаажылар орай бөжар калустанын үрөшини 109 рамалык 26 парниктерде рассадалар кылдыр өсүртүп эгелзөн. Оон агында чөш кырында элзөн каш парниктер рассадаларын база доран немей өсүртүп эгелзөр деп турар.

Чамы таргалыны кыска хуусада, бөдик агротехниктиг дөшөчө эрттирген турары совхозтун директиванын, партия организациакчынык, көдө амыл-агыйнык тускай эртемчилерини болгаш хөй активтин амылын кайгы кире ботту организациакчында болгаш тоду удуртканында хамааржыр. Бир эвөс чамы хөвү амылдарын оперативтик организациакчында бөдик агротехниктиг дөшөчө чугаажок эрттирер деп чөшө бұдүрөдиги.

Совхоз сөрттү үрөшинер-биле хандырышып алган. Кызыл-тастын эрте бөжар «Скала» деп сөртүн бирги бригада 345 гектарга чамы тарып. Кызыл-тастын «Альбион-3700» деп сөртүн бирги, ийги, дөрткү, бөшкү бригадалар, «Мальтрум-553» деп сөртүн үшкү бригада тарып. Кол култура—кызыл-тастын бөдик дөшүдүн чеди амыл үрөшинден база кол хамааржыр. Үрөшинер чажар шынарына чедир арылгагына, лабораторияга хундаарга оларын үнүчөл шынары эки болган. Совхоз бо чылын кызыл-тасты 6500 гектарга тарып. Мөөн эки дөшүдүн өсүртөр дөш механизаторларын кылды амыл көвүдөн, харымсалганы улгаткан. Олар ам удаас агропорттарын холга алган турар. Чүгө кызыл-тасты эвөс, а көдө амыл-агыйнык бүтү-ле култураларынч эки дөшүдү дөш көдөнгөч амыл-ишчилерин демиселинчиди.

Малга быжык чөш сууруу тургузынык кол айтыры— мал чөш култураларын таргалыны калбарыныче база улуг кичөөгөй салдырган. Совхоз бо чылын чамы чылы үдө сизини 1279 гектарын, хөвү амыл-буу плакаттарын дөшөчө аскан. Бирги, ийги, бөшкү бригадаларда чунар байчынар хунчү-не

биле холуштур 574, анык сулазын 1268 гектарын тарырынга бө-лен. Мал чөш култураларын тарыры шөлдөригиз култураларына болгаш өскө-даа култураларына-биле бир дөмөй үдүрөдиринече база салгып салдырган.

Ногаа, багыч култураларын таргалыныга белеткек багай эвөс. Хамыктык мурнуна бо култураларын үрөшинери четчир. Оон шөлдө өдөк төктүнгөн. Ногаажылар бо чылын 10 гектар огуртаны, 25 гектар арбузду, 8 гектар капустаны, 1 гектар морковту, 0,5 гектар свёканы болгаш оон-даа өскөлө-ни тарып олуртуп. Парник амыл-агыйнында ногаа рассадаларын өсүртүп турар. Оон эргелекчи эш Отованыч чугаалап турарында ап көр-гө, эрте бөжар калустанын рассадаларын өсүртүп эгелзөн, а орай бөжар калустанын үрөшини ам парниктерде тарып олуртуп турар. Шил-деттинге 800 рамаларык 3 парниктерде эрте бөжар калустанын олуртуп үрөшинерин өсүртүп турар. Рама бүртүгүнч аадада 350-400 дөш үштөр бар. Ногаажылар орай бөжар калустанын үрөшини 109 рамалык 26 парниктерде рассадалар кылдыр өсүртүп эгелзөн. Оон агында чөш кырында элзөн каш парниктер рассадаларын база доран немей өсүртүп эгелзөр деп турар.

Чамы таргалыны кыска хуусада, бөдик агротехниктиг дөшөчө эрттирген турары совхозтун директиванын, партия организациакчынык, көдө амыл-агыйнык тускай эртемчилерини болгаш хөй активтин амылын кайгы кире ботту организациакчында болгаш тоду удуртканында хамааржыр. Бир эвөс чамы хөвү амылдарын оперативтик организациакчында бөдик агротехниктиг дөшөчө чугаажок эрттирер деп чөшө бұдүрөдиги.

Совхоз сөрттү үрөшинер-биле хандырышып алган. Кызыл-тастын эрте бөжар «Скала» деп сөртүн бирги бригада 345 гектарга чамы тарып. Кызыл-тастын «Альбион-3700» деп сөртүн бирги, ийги, дөрткү, бөшкү бригадалар, «Мальтрум-553» деп сөртүн үшкү бригада тарып. Кол култура—кызыл-тастын бөдик дөшүдүн чеди амыл үрөшинден база кол хамааржыр. Үрөшинер чажар шынарына чедир арылгагына, лабораторияга хундаарга оларын үнүчөл шынары эки болган. Совхоз бо чылын кызыл-тасты 6500 гектарга тарып. Мөөн эки дөшүдүн өсүртөр дөш механизаторларын кылды амыл көвүдөн, харымсалганы улгаткан. Олар ам удаас агропорттарын холга алган турар. Чүгө кызыл-тасты эвөс, а көдө амыл-агыйнык бүтү-ле култураларынч эки дөшүдү дөш көдөнгөч амыл-ишчилерин демиселинчиди.

Малга быжык чөш сууруу тургузынык кол айтыры— мал чөш култураларын таргалыны калбарыныче база улуг кичөөгөй салдырган. Совхоз бо чылын чамы чылы үдө сизини 1279 гектарын, хөвү амыл-буу плакаттарын дөшөчө аскан. Бирги, ийги, бөшкү бригадаларда чунар байчынар хунчү-не

биле холуштур 574, анык сулазын 1268 гектарын тарырынга бө-лен. Мал чөш култураларын тарыры шөлдөригиз култураларына болгаш өскө-даа култураларына-биле бир дөмөй үдүрөдиринече база салгып салдырган.

Ногаа, багыч култураларын таргалыныга белеткек багай эвөс. Хамыктык мурнуна бо култураларын үрөшинери четчир. Оон шөлдө өдөк төктүнгөн. Ногаажылар бо чылын 10 гектар огуртаны, 25 гектар арбузду, 8 гектар капустаны, 1 гектар морковту, 0,5 гектар свёканы болгаш оон-даа өскөлө-ни тарып олуртуп. Парник амыл-агыйнында ногаа рассадаларын өсүртүп турар. Оон эргелекчи эш Отованыч чугаалап турарында ап көр-гө, эрте бөжар калустанын рассадаларын өсүртүп эгелзөн, а орай бөжар калустанын үрөшини ам парниктерде тарып олуртуп турар. Шил-деттинге 800 рамаларык 3 парниктерде эрте бөжар калустанын олуртуп үрөшинерин өсүртүп турар. Рама бүртүгүнч аадада 350-400 дөш үштөр бар. Ногаажылар орай бөжар калустанын үрөшини 109 рамалык 26 парниктерде рассадалар кылдыр өсүртүп эгелзөн. Оон агында чөш кырында элзөн каш парниктер рассадаларын база доран немей өсүртүп эгелзөр деп турар.

Чамы таргалыны кыска хуусада, бөдик агротехниктиг дөшөчө эрттирген турары совхозтун директиванын, партия организациакчынык, көдө амыл-агыйнык тускай эртемчилерини болгаш хөй активтин амылын кайгы кире ботту организациакчында болгаш тоду удуртканында хамааржыр. Бир эвөс чамы хөвү амылдарын оперативтик организациакчында бөдик агротехниктиг дөшөчө чугаажок эрттирер деп чөшө бұдүрөдиги.

Совхоз сөрттү үрөшинер-биле хандырышып алган. Кызыл-тастын эрте бөжар «Скала» деп сөртүн бирги бригада 345 гектарга чамы тарып. Кызыл-тастын «Альбион-3700» деп сөртүн бирги, ийги, дөрткү, бөшкү бригадалар, «Мальтрум-553» деп сөртүн үшкү бригада тарып. Кол култура—кызыл-тастын бөдик дөшүдүн чеди амыл үрөшинден база кол хамааржыр. Үрөшинер чажар шынарына чедир арылгагына, лабораторияга хундаарга оларын

1946 чылдын апрель 21-22 хүнеринде Берлинге Коммунисттик болгаш социал-демократтык партияларын каттышкан съездин болгон. Ол съездин ийи партиялар Германияны Социалисттик чыгыс аай партиясы кылдыр каттышкан. Оон бээр ам 15 чыл болган. Анаа холбаштыр Централь а агентилени моон үстүнде фото-монтажты паралап уяурган.

Польшага сонгулдарының түннелдери

ВАРШАВА. (СЭТА). Улус Советтеринге болган сонгулдарының тускай түннелдеринде чарлаан. Воеводстволарының улус Советтеринге улустун чыгыс аай фронтунуң кандидатары дөш сонгулдарына киришкен сонгулчуларыны 98,43 хуузу, уездилерин улус Советтеринге—98,65 хуузу, хоорайларын улус Советтеринге—99,46 хуузу, хоорайларда районнарның улус Советтеринге—99,18 хуузу, кездээ болгаш суураарының улус Советтеринге—98,84 хуузу бадылаан.

Эрги туруштарында

БОНН. (СЭТА). ХДС — ХСС-тин парламент фракциясының хуралына чүве чугаалап турган, кандидат Аденауэр чоокта чаа АКШ-ка бодунун чоран чорунга болгаш президент Кеннеди-биле чугаалажыкчыларына кол кичээгейн көрдүдөгөн. Бинар чоран чорунун түннелдери мурнуку политиканы үргүзүлгө эргежок чугула дээр дугайында түннелди кылган мен деп Аденауэр чугаалаан.

Кеннеди-биле чугаалажыкчыларының үезинде бүгү-ле чугула айтырылганы талазы-биле чөшпөргөжилге чедип алдынган дээрин барыны-герман кандидатин бодунун чугаалажык бадтыканы ДНА агентиледик диннадыларында билдинген. Илангы берили болгаш герман айтырылганы талазы-биле бүрүн чөшпөргөжилге чедип алдынган деп ол медегелген.

НАТО-ну эде организастаар дөш Кеннеди саналдан турар деп, Аденауэр база медегелген.

Вашингтонче бодунун тоску аяч-чорун кылп барган-да херээ ол бодун турган айтырыгының талазы-биле президент Кеннединин тургужун дугайында Аденауэр чуну-да чугаалаан. Ол айтырыг болза, НАТО-ну атомуг дөрүкү күрүсе болдурары чедип алгырыче Боннун чуктулуун дугайында, тодарайт-лаарга, атомуг чөпсөкти барыны-герман бундесверин холуга шил-

Кызыл хоорайның чаагайдылганы болгаш арыг-шевери дөш чарлаан шалыпчы айга кызылчылар идеялейн кирип турарлар. Чурунта: областың культура өргөелениң типографияның ажилчыларының Шетинки кудумчузуун үстү чарында чаагайдылгана ажилдап турары.

Фотозу П. Гольцовтун.

СҮМЕ

Ыяштарны олуртуру болгаш ажаары

Чуртакчы чоңун идеялейн киришкен-биле хоорайларны, суураарының ногаачылдыгыны чорудары—бистин чуртуваста массалык шимчээшкин болу берген. Тыва областың байламы-биле алгыра чакы ногаачылдыга ажилдарының эгелээринин сезону келген. Мурунда чылдардан бээр-ле Кызылдың чуртакчылар төрөн хоорайының чаагайдылганына идеялейн кирип келгенер. Ол ажилдарының үр-түннелдерин эскерип каары берге эвес. Ынчалза-даа хоорайының ногаачылдыга ажилдарында амдыга чедир улуг чөпсөктөр барын медегелге чогуур. Хей күш, шаг-ы болгаш хөргөнгөргү үндүрүп турган кудумчуларга тарып олуртуулан ыяштарын чамалы-мыш курган турар. Оон чылдагыны мыш олуртууларының болгаш ажаалданын дурдунерин хажым турарында.

Чаа ыяштарны тарып олуртуру мурнай-ла тургускан төлөвиле Эбуагар онгарларын шын кызыл белектер алдырыдан эгелээр ужурулу. Ыяш олуртуу шөлүлдө дамып, богун аштан арылааш, кырын дескелеп алып. Чазын ыяш олуртуу онгарларын күзүн кезип белектер алып чугула. Ынчалза соокту, чашкын суунун, чырыктын болгаш хун херелени салдарынан хөрүн үр-түннелди, чымчак, үлдүргөй апаар. Бо-ла чылдагынарадан бир эвес онгарларын чазын каар апарган таварыгада оларны 5-10 хонуктар бурунгаар белектер алып херек. Онгарларын хем-чазы туз черин хөрүнүнүн шыннарланд болгаш олуртуу ыяштарын даялымын улуг, бичезинден хамааржып. Ортумак чижек-биле алгыра ол 5-10 харым ыяштарга 0,8х1,5 дөрбөлчүн метр, 3-5 чыл чедир назымды чыгыстап олуртуу чаан ыяштарга—ханызы 50 см, калбаа 60 см, а бөлүктөр олуртуу чаан ыяштарга—ханызы 50 см, калбаа каш олуртуу кылдыр олуртурун барым-даалап шилип алып.

Хөрүнүнүн шынарын экижилериче кол кичээгейн укладыларын чугула. Кызылдың дөшкөргө чир хөрүнү хей кеминде-ле мыш тарып олуртурунга таарым-чак чок болуп турар. Ында калыг пор доврак, элени болгаш күжүр кончук хей. Ынчангыш ыяш олуртуу онгарлар ужулган доврак черинде сөөртүп келген хөрүн-биле солугуру чугула. Ону мал өдээ, дүдүк сизген дээн ыяштарды билдингир-дир.

Информас агентилеринин диннадылары эбуагар алгыра, ам бо үстүнде колонизаторлар ангола улустун патриоттук күштерин узуткаар соурга-биле «арыгдан аштарын» кабак кампанынагына белектерип турар. Анголаның соңгу талазында хоорайлардан болгаш суураалардан европ хөргөнгөргө болгаш урулдарын далаштын-биле көжүрүп үндүрүп турар. Боттарынның хамаарынаас чоругу дөш ангола улустун национал-хосталгалык демисейинин кол ода болу берген чуртун соңгу райондарычыгө октуп болган мезиниң күжү-биле эртеринге колонизаторларын шерилаарының белектерип турары билдингир-дир.

Ангола демиселде

ПАРИЖ. (СЭТА). Анголада улустун демисейинин чалбыкы уламдан калбарып турар дугайын херечиле турар диннадылар Луандада келери үргүзүлгөшөөш. Колонизаторларын кады-дошкун дөрүн үлдүлдигери болган шерикини улуг немеле күштерин Португалиядан октан тургаж ангола патриоттарын отрядтарының дайчык чорудуулары улам кабак болган организастык чоруп турар. Чоокта чаа тургаз халыкчыларын отрядтары Конгогун кызылчылардан мурнуу талдаы 90 километр мрак Дамба хоорайы бүзөөлөп алган. Колонизаторлар эрге-чаргылар турм шерикини, ужур чүдүлү тура-халыкчыларже улап оулаан.

Сөөлүк мөдөөлери эбуагар алгыра, тура халыкчылар Анголаның сонгу-бөргүн кезеңде чугула төвү—Унже хоорайын бүзөөлөп алган. Кармона хоорай база бүзөөлөтүргөн.

Хосталгалык демисейинин калбарын турарының дугайында мөдөөлөр чуртун соңгу-чөөн талазында кофе плантацияларының кол районундан база көп турар.

Луанданың бодунда колонизаторның поллицейи таныгыларын чоокта чаа хоорайың африка кварталыга боолагылаан. Олче октаан шаажылда отрядтары боолап, мааста-лыг тулуп хоругдашыкыны кылган.

Маргылдааның бирги чарты эрткен соонда

Шыдыра талазы-биле делегейге бөргө чө дөш удуг негезир маргылдааның бирги чарты 7,5-4,5 болуп эрткен.

13-ку салгыда Ботаникниң уткаш, 14-ку хайым бооп доогулар өңгөлуле сан 9,5 кылдыр Ботаникке амдыктык бооп улам өзе берген. Удура-халыкчыларын арзында ылгалы дика улуг.

Ынчалзажок маргылдааның тилекчиин ам элестирерин динтир кижи тымалып турар. Бир эвес, алган саннарым барымдаалаар болза, Ботаникниң катат чөмчөп болу бээр кире. Ол баштайгы салгыда удул алгаш, Талды черле мурнуун үндүрбөс, чүтле ийги салгыда удулган, сан 1:1 бооп дөкнөшөө. Уш-ку салгыдан эгелээш, Ботаникниң мурнап үнгөш, 12-ги салгыта чедир 4 артык саннап алган.

Бодаарга, ол хире ылгалды Таль ажил шыдавас кире турган. Ынчалзажок Таль дүжүп бербөс, ол 12-ги салгыда кончук эки ойвааш, салгыны артык күштүп сонгаарлаткан турган. Дараазында хун ойлап эгелеейи-даа Ботаникниң ол салгыта дүжүп берген.

Ынчангыш маргылдааның түннелин үзе чугаалаары ам-да элек. Ол хире-ле баш уду түннелин кылып турар кижилер база бар боол турар. Ынчалзажок оларның бодаалары аягы-агы болулап турар.

Делегей мастери В. Панов бо маргылдаага Таль тилээр деп шүүт медегелген. Гроссмейстер Д. Бронштейн анча көңүс удул чөмчөп Ботаникниң апаар деп сан улап турган. Эрте бурунгу өбүнүз эки шимчелөөчилеринин арзында кызыл маргылдаа хайгыгып үчкөн турган. Олар СССР-ин Төл шыдыраа алу-вунуң боллөтөөчилеринин арзында кызыл маргылдаа бузуралдыг бижип турганнар, ылдыг-даа болза, Бронштейнниң талакчылары хей турган. Хамык ужур санда эвес. Кай-гамчык шыдыраа шимчелөөчизи эрткен чылдык болгаш ам бо маргы-

ЛОНДОН. (СЭТА). Рейтер агентиледик корреспонденттеринин Луандадан дамчтыканы болза, португал шери-лагар күштеринин командияларын алдынган мөдөөлери эбуагар алгыра, «тура халыкчыларын мөөн-негези бүтү соңгу Анголада илерезен». «Португал колонизаторлар Анголаның улугуун национал-хосталгалык шимчээшкинни бооп тулар дөш калчаалыг күненишкенин-нин салып турар. Луандада болгаш чурттуг еске-даа төп черлеринде шерикини улуг күштерин мөөнөшөн. Чер болгаш шаажылда отрядтары туз черде колонизаторлар тургустуну турар.

В. БАБКИН. (СЭТА).

ОБЛАСТЫҢ КИНОЭКРАННАРЫНГА

ДЕП КИНОНУ КӨРҮҮҢЕР.

КУБАГА УДУР КЕМ-БУРУУЛУГ АГРЕССИЯНЫ КАНЧААР БЕЛЕТКЭЭНИЛ

Бүгү-шунтинин тайбынына удуу-ланган империалисттик агрессивияны шери авантюраларының кара сатыштыг өчүк-чөгөөлдеринин шимчээш-дажы Барымын чүткөн база катап динналын көп турар апарган. Бо удаада ол бүгүнүң кол-ла-организастык АКШ-тын чыгырчык бөлүктери болган. Ол бүгү болза революстук Кубага удууланган болган империализмге сатынган идегеттер алаа халдап турган.

Кубага болгаш оон революстук удуулачы араатаным бузуун халдашкыны шаг-да белектер. Ол үдүгединикин америк империалисттерин эгелээшкин болгаш дуалам-чымы-биле Каттышкан Штаттарын дөшкөргөргө, а ол ышкаш АКШ-тын монополияларының эргезинде турар чамдык латин-америк чурттарга-даа ботандырган дык хей хем-чегерини түннелди кылдынган.

Кубага кыныгы үнгөн революция тилөөш, 1959 чылдын январь айда бузууг улусу чазактын тургустунган АКШ-тын монополиялык чыгырчык бөлүктеринге улуг согушкун болган. Америк чалча идегет Батистаның ирип-эргижирөөн хуу эрге-чаргызында Кубаны хостаан чоруктун түннелди АКШ-тын монополиялары ачык-конча алып бир эч чугула черин оскунган.

Революция мурунда Кубаның экономикасы америк капиталдинин монополияларга буруну-биле хамаар-жып турган. Куба АКШ-че чигирини 80 аягы хууун чорудуп турганын чугаалаарга-ла билдине бээр.

Кубадан тоода-дүште чүве ышкаш хей ачык-конча аларының аргазын оскунганыдан капиталдинин үткөчлөр ачкымычылдып үнгөн. 1959 чылдын январьда Куба революцияны тилөөшкөн байырап турга-ла, анча кыжыдан үнөр АКШ-ка чыгылган турган болбай.

Ынчалза-даа АКШ-тын чыгырчык бөлүктери Кубага удуу ачык дайын агрессивияны кылырын сонгаарлаткан турган. Олар Кубаның экономика талазы-биле хамаарыла-ны ачылап алгаш, америк «дуу-ламчымы» куба революстукларга дөш бергенер. Америк «дуулам-чы» дөргө-ле америк монополияларын Кубаны кудамырының чаз аргам болганы доран-ла илерей берген.

Кубаның революцияны ындыг аткаарлашык оруу-биле барбас-даа ужурулуп турган. Революстук Куба бүтү улустун күжүн мөөнөшөшөөш, ачык-агында бергенер ачык эртер, боттарының күжү-биле хамаарында чөк экономиканы тургузар дөш өрөлдөжип эгелзөн.

УШ КҮРҮНЕЛЕРНИҢ ЖЕНЕВА ЧӨВҮЛӨЛ ХУРАЛЫНДА

ЖЕНЕВА. (СЭТА). Ядролук чөпсөктүн шенелдери хоскадыр дугайында үш күрүнелерин чөвүлө хуралына апрель 19-та Великобританияның төлөөкчизи Ормс-Гор даргадан.

Совет Эвилелиниң төлөөкчизи С. К. Царапин бир дугаарында сөс алгаш, хыналданы хевиринин дугайында хыналда бөзүлүң болгаш тускай ужудуушкунун үезинде хай-гаражкылар бөзүлүң составының дугайында айтырыг талазы-биле чүве чугаалаан. АКШ болгаш Великобритания Совет Эвилелинге шүүт-ла таарышпас болгаш боттуп эвес шаа-дакы туржун камгалаарын үргүзүлгө турарына совет төлөөлөрүн чөшпөргөжилге турарын илеретпес арга чок деп ол чугаалаан.

Совет төлөөлөр тодарай чижектерин көргүзүп тургаш, бо бүгү айтырылган талазы-биле оларның саннаы болза шынчы болгаш ачыктыг хыналданы хандырар дөшкөргө илереткен. Ындыг-даа болза АКШ болгаш Ве-

рың болгаш күзөл-бодалдарың барымдаалап турган кылдынган болгаш шынчы, боттуп хыналданы хандырар.

Совет Эвилелиниң төлөөкчизи-нин соонда чүве чугаалаан, Великобританияның төлөөн мынча дөш: хуулоон алдырында өйтөлөшөөш, хыналданы боттаныр чөдө тала-ларың деп эргелиг болурунга удуу-лашып турар.

Хыналданы чорударының бүгү тала-ларыңга артык эргелиг чоруктарын чедип алгырыче АКШ болгаш Великобритания боттарының чүткү-лүрү сөксөтпаш шаанда, бо айтырыл-ган талазы-биле дүзүрүлгө чедип алдымас дөшкөргө шүүт билдингир деп совет төлө медегелзэн.

АКШ-тын болгаш Великобританияның төлөөлөр бо айтырылганы ам-даа удуг кичээгейн өөренип көрөш. Совет Эвилелиниң саннады-ры хуулоон алып боор дөшкөргө идеяг турарын совет төлөөкчизи илереткен. Совет Эвилелиниң саннаы болза ийи талааларың эрге-ачыкта-

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Шетинки кудумчузу, бажын № 3 ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторунуң 24-63, редакторунуң ораакчызының 35-24, пропаганда килдизинин 23-54, харымсалгалык секретарының болгаш харымсалгалык дөшкөргөргө 23-35, кездээ ажал-агы, үзгүчүр болгаш транспорт килдизтеринин 25-38, партия-амыдырал болгаш культура - амдырал килдизтеринин 37-13, иштиги информация килдизинин 20-60, чагаа болгаш совет тургузуу килдизтеринин 21-27, итажылдыкчыларының 22-64, бухгалтерияның 31-75, корректорларын 21-47. Солун кебейип барганда 32-75 телефонче долгаар.

Чыгыр № 808. Культура өргөелениң типографиясы